

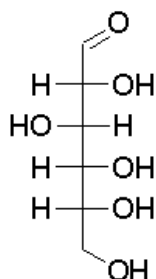
<i>Laboratorní cvičení z chemie</i>		
Jméno, třída: učitel	Téma: MONOSACHARIDY	Datum:

Teorie: Sacharidy jsou významné přírodní látky, které v rostlinách tvoří trvalou součást buněčných stěn a jsou jejich zásobními orgány, v tělech živočichů jsou hlavním a rychlým zdrojem energie. V průmyslu nacházejí uplatnění jako surovina pro výrobu textilních vláken, papíru, alkoholu, některých kyselin, výbušnin apod.

Úkol č. 1: Přesvědčte se o chemickém složení sacharidů

Teorie: Monosacharidy obsahují jedinou sacharidovou jednotku. Základem molekuly je uhlíkový řetězec složený ze 3 – 7 atomů uhlíku. Na řetězci jsou vázány jedna nebo více –OH skupin a jedna skupina karbonylová.

Doplňte vzorec glukózy:

Pomůcky: zkumavky

Chemikálie: glukopur, glycerol, 5% CuSO₄, 5% NaOH

Postup:

- Do dvou zkumavek si připravte:
  - koncentrovaný roztok glukózy,
  - glycerol.
- Připravte sraženinu hydroxidu měďnatého smícháním 5% roztoků skalice modré a hydroxidu sodného.
- Hydroxid měďnatý přidejte do obou zkumavek, protřepejte a porovnejte.
- Roztok, v němž je glukóza, povařte.

Vysvětlení:

Sraženina Cu(OH)₂ se chová stejně v obou roztocích, rozpustí se a vznikne tmavě modrý roztok. Tím si vysvětlujeme, že glycerol i glukóza mají podobnou strukturu, mají vyšší počet –OH skupin (jsou polyhydroxylové sloučeniny). Vyšší počet –OH skupin způsobuje jejich sladkou chuť.

Povařením se vylučuje červený Cu₂O, což dokazuje přítomnost aldehydické skupiny.

Úkol č.2: Dokažte přítomnost glukózy

Teorie: D-glukosa neboli cukr hroznový je bílá krystalická látka, mírně sladké chuti, velmi dobře rozpustná ve vodě. Nachází se v medu, ovoci, nejvíce v hroznovém víně, v krvi savců.

Pomůcky: zkumavky

Chemikálie: roztoky Fehling I a II, 5% roztok AgNO_3 , 10% roztok NaOH , 2% roztok NH_4OH , 1% roztok kyseliny pikrové (pozor - jed a výbušnina), konc. HNO_3 , roztok K_2CrO_4 , Nylanderovo činidlo (2g zásaditého $\text{Bi}(\text{OH})_2\text{NO}_3$ + 4g Seignetovy soli + 10g NaOH + 90 ml vody)

Postup:

1. Proveďte důkaz Fehlingovým činidlem
Připravte si Fehlingovo činidlo smícháním 2 ml Fehlingu I a 2 ml Fehlingu II. K činidlu přidejte asi 3 ml roztoku glukózy.
2. Proveďte důkaz Tollensovým činidlem
Připravte si činidlo tak, že ke 2 ml 5% roztoku dusičnanu stříbrného přikápnete 10% roztok hydroxidu sodného a pak přikapávejte 2% roztok amoniaku tak dlouho, až se sraženina rozpustí.
K činidlu přidejte 3 ml roztoku glukózy, protřepejte, a je-li potřeba, zahřívejte.
3. Proveďte reakci s kyselinou pikrovou
Ve zkumavce smíchejte 4 ml 1% roztoku kyseliny pikrové a 1 ml 10% roztoku hydroxidu sodného. Přidejte 1 ml roztoku glukózy a opatrně zahřívejte.
4. Proveďte nitrochromovou reakci
Do zkumavky dejte 3 ml roztoku glukózy, opatrně přidejte 5 ml konc. kyseliny dusičné a 5 kapek roztoku chromanu draselného. Opatrně zahřívejte.
5. Proveďte Nylanderovu zkoušku
Do zkumavky dejte 3 ml roztoku glukózy a 1 ml Nylanderova činidla. Směs vařte aspoň 3 minuty.

Vysvětlení:

- 1) Povařením s Fehlingem roztok červenooranžový.
- 2) Glukóza se oxiduje na kyselinu glukonovou a současně se vyredukovává Ag zrcátko.
- 3) K. pikrová reaguje s NaOH na pikrát sodný, v přítomnosti glukózy se redukuje na aminopikran sodný (rudá barva).
- 4) Objeví se šedomodré zbarvení.
- 5) V roztoku se vyredukuje černý kovový bizmut.